

b) *z > dz*: *brînză > bryndza*¹.

c) simplificarea grupului consonantic inițial *fl-*: *fluier > fujara*.

Evoluție morfologică. Două sînt aspectele de evoluție morfologică mai importante și anume:

1. Rom. masculin > pol. feminin: *cu ban(i) > kubana*, *coșar > koszara*, *fluier > fujara*, *leu > leja*.

2. Rom. feminin > pol. neutru: *mîglă > mygło*.

Uneori schimbarea genului în polonă se poate explica prin transmiterea unui dublet dialectal românesc cu acelaș gen, de ex. pol. *koszara*, fem. < rom. *coșară*, fem.

Evoluție semantică. Și în acest domeniu distingem două aspecte:

1. De la un sens concret la unul abstract: *bryndza* 'brînză', dar și 'mizerie, sărăcie'; *fujara* 'fluier', dar și 'nătîng, neghiob' (în genere depreciativ).

2. De la un sens mai larg la unul mai restrîns: *maczuga* (de la 'măciucă' la 'băt, crosă' — termen sportiv); *multan* (de la 'Moldova' la 'sabie moldovenească'), *mygła* (de la 'grămadă' la 'stivă din trunchiuri de copac').

La baza evoluției semantice stă a) comparația (ex. *maczuga*), b) asocierea realilor (*bryndza*, mîncarea de bază a săracului, deci 'sărăcie') și c) originea geografică a realilor (ex. *multan*, 'sabie ca în Moldova').

În legătură cu evoluția semantică se pune și problema schimbului de termeni pentru aceeași noțiune. Avem și aici cazuri de împrumuturi reciproce de termeni exprimînd același obiect sau fenomen. În ambele cazuri folosirea termenului împrumutat în locul celui autohton se datorește tendinței spre expresivitate. De ex. pentru 'a mitui, a cumpăra cu bani pe cineva' în polona literară există termenul *lapówka* (= rus. *взятка*); în SD am întîlnit ca mai expresiv în graiurile de sud ale Poloniei termenul *kuban*, *kubana* (ucr. *кубан*), din expresia românească 'cu bani'. În schimb rom. *mită* e tot de origine slavă (vsl. *мыто*, pol. *myto*). Alt exemplu: pentru 'ascunzătoarea ursului' noi am împrumutat de la slavi cuvîntul *birlog* (pol. *barłóg*, rus. *берлога*), considerat mai expresiv față de *gaură*, *vizuină* (care au sensuri mai largi). În schimb în polonă și ucraineană s-a considerat mai expresiv sinonimul de origine românească *gavra*².

În abstractizarea unor sensuri un rol important l-a jucat fără îndoială afectivitatea, condiție care explică în bună măsură expresivitatea. De pildă, *fujara* (din rom. *fluier*), are un sens depreciativ mult mai pregnant, adică 'prăpădit, neghiob, nătărău', în comparație cu *włóczęga* sau *hultaj* ('vagabond, om de nimic'), tocmai datorită afectivității subiectului vorbitor³.

¹ Se poate admite această schimbare încă de pe terenul limbii române; în v. rom. exista sunetul *dz* (ex. *dzer*, *dzile*), iar *Brînză* (nume propriu) l-am întîlnit pînă în vremea din urmă.

² Că sînt sinonime ne-o dovedește un citat din SD (II, 353), s.v. *barłóg*: «Przed zimą, niedźwiedz urządził sobie wygodne zimowe legowisko, tak zwany *barłóg* czyli *gavra*».

³ În legătură cu expresiv și afectiv în limbă, un studiu românesc recent, cu bogate referiri la literatura de specialitate și interesante observații, este cel al Elenei Slave, în *Probleme de lingvistică generală*, II, București, 1960, p. 65—78. Credem că cele spuse acolo se pot ilustra destul de bine și în domeniul împrumuturilor lexicale reciproce. Fără a intra în amănunte, întrucît problema necesită studii comparative mai profunde care nu fac obiectul prezentului articol — ne limităm a observa că puținele exemple pe care le-am semnalat din domeniul relațiilor lingvistice româno-polone ilustrează încă odată cît se poate de bine adevărul exprimat la timpul său de Jespersen, după care în zona de întrepătrundere a izoglozelor asistăm la evoluții semantice dintre cele mai neașteptate.